

Y 2
5309

Ye
5309

AD
 ORATIONEM SOLEMNEM
 IN
 MEMORIAM
 VIRI
 PRÆCLARISSIMI ATQUE DOCTISSIMI
**GODOFREDI
 HOFMANNI**
 RECTORIS

DE GYMNASIO ZITTAUIENSI

QUONDAM MERITISSIMI

FUTURO DIE MARTIS

PUBLICÆ A SE HABENDAM

HUMANISSIME INUITAT

M. CAROLUS HENRICUS SINTENIS

*Gymnasii Zittauiensis Director Ienensis Societatis
 Latinae Sodalit.*

ZITTAUIÆ TYPIS GOTTLIB BENI. FRANKII.

De Noua Gymnasii Zittauensis Constitutione.

Tabula I.

Intime lætitiæ sensu perfusus, nomen nuper contractum dispungo, neque ullum, quod unquam in lucem ad spectumque edidi, scriptum, ad res scholasticas pertinens, maiori animi voluptate, maiorque assensus fiducia, publicæ explorationi subieci, quam quod in præsentia de noua Gymnasii nostri Constitutione emittendum curauit. Quoad longissime enim mens mea, historię monumentis, locupletissimorumque tekium suffragio suffulta, respicere potest præcedentis temporis spatium, Zittauicęque meę felicitatem perpendere ultimam, animo quam maxime exhilarato integerrimęque candore unicuique largior, Gymnasii nostri statum tam florentem tamque celebrem fuisse, ut illis Musarum sedibus annumerari mereretur, quę et ad suscipiendam, et ad ingrediendam humanitatis studiorum rationem accommodatissimę essent. Fertilissima semper mater fuit Virorum, et eruditione, et gloria maxime conspicuorum, qui de republica, tam facta, quam civili, optime mererentur, et omnes fere, qui, ad summos Ciuitatis nostrę honores uereti, præsentī adhuc ætate muneribus funguntur publicis, quique tam doctrina, quam meritis iam dudum inclarauerunt, læto adhuc animo bonę huius matris, cuius ex gremio prodierunt, memores sunt. Sed quid est, quod uehementius me excruciet, quam, quod scholarum etiã, ut omnium omnino institutorum humanorum, conditio, mutationi corruptionique sit obnoxia? Splendor, qui pristinis temporibus Gymnasio Zittauensi affluserat, nubibus quibusdam obductus, sensim sensimque euauerat, cum prouida Summi Numinis cura fata mea scholastica ita dirigeret, ut Zittauiam me euocaret. Non solum discentium numerus, quo tamen nunquam scholarum gloria sapientioribus per se metienda videtur, valde erat deminutus, sed etiã lectiõnum atque disciplinæ Scholasticę tanta irrepperat commutatio, ut, antiqua Gymnasii constitutio cum recentiori si compararetur, vix quædam veteris floris conspicerentur reliquię. Equidem nemini quid unquam detraho, neque ullius rei culpam in quemquam confero, Deo committens omnia, et faustissima quæuis a renouata rei scholasticę emendatione sperans, dicendum tamen quod res est! **MAGNIFICUS** igitur **SENATUS**, cuius in Gymnasium Patrocinium tam eximium, tamque luculens est, ut vix satis æstimari, nedum verbis exprimi possit, pro Sapientia sua lucebat scholę quondam fecundissimę statum, mihiq; declarabat, simulac præsens munus m. hi demandarat, se nihil ardentius in optatis habere, nisi hoc, ut pristina Gymnasii dignitas atque salus, quantum præsens ætas, eiusque in emendandis ubique locorum scholis studium atque feruor sinat, restitua- tur, et quid iucundus, quid exoptatus, quidque animo meo scholastico augendo conuenientius audire potuissem, quam eandem paterni fauoris significationem? Quidquid igitur pro mea qualicumque rerum scholasticarum intelligentia verę iuuentutis instituendę felicitati inseruiens videbatur, id omne suadendum censui, *Doctissimorumque Collegarum* auxilio amicissimo adiutus, non solum *leges*, obliuioni ingratae traditas, earumque auctoritatem restitui, sed etiã *nouum lectiõnum indicem MAGNIFICO SENATUI* consili mandum proposui, cui contigit, ut honorifico *Eius* assensu in plurimis dignus iudicaretur. Qui scholarum publicarum peritiam ipso usu sibi conciliarunt, iis mecum conueniet, multo facilius reperiri negotium, quod in scholę *recens fundatę atque apertę* gloria amplificanda, quam, quod in *collapsę* celebritate reuocanda, cernatur, plurimumque annorum, neutiquam unius, labores assiduos prius requiri, quam euentus speratus optatis respondere possit. In præsentia noua quasi fundamenta erant iacienda, quibus iactis, ad altiora se- uentibus temporibus elcendere liceret. Antequam vero ad ipsam *nouę Gymnasii nostri Constitutionis* descriptionem progredior, nonnulla mihi præfulcenda videntur, ad quę, in illa suadenda, mihi respiciendum erat, quęque eiusmodi sunt, ut, ad illam æquo animo iudicandam, haud parum conducere existimem.

Mihi persuasissimum est, ea tantum, quæ omnibus omnino iuuenibus, nulla futuri vite generis ratione habita, inferuant, publicis esse tractanda, omniaque illa, quæ huic itemque alteri vite conditioni, eique soli, utilia censerentur, priuatis, qui vocentur, laboribus esse annueranda. Publicis enim scholis ut omnes in uniuersum iuuenes intersint, postulant leges scholasticæ, nemini illorum licet, his lectionibus, uenia non concessa, se subducere, quid? quod ipsum, quod spectant, propositum, nisi his subsidiis utantur, exsequi non possunt discipuli. Quid uero commodi, cum temporis parsimonia atque auaritia semper comparandi, ex eiusmodi rebus redundat in omnes iuuenes, quæ nonnullis tantum scitu atque cognitu sunt necessaria? nonne ipsis legibus prudentia est succurrendum? deinde hoc infidet, et perpetuo infidebit in animo meo, non solis disciplinis, earumque cognitione, iuuenes in Gymnasiis esse imbuendos, sed linguarum etiam antiquitatis studium, idque præcipue, esse urgendum. Illarum intelligentia consilio scholastico tunc temporis iam apta et accommodata est, si accurata uitæ academice, quæ amplioris copiosiorisque scientiæ altiorum doctrinarum occasionem præbet, vocari potest meditatio, harum uero cultura folis continetur scholarum angustis, et quamuis in Academia uia ad linguarum antiquarum familiaritatem non intercludatur, tamen familiaritati ut præcesserit frequens consuetudo, necesse est, et disciplinis tempus in Academia subtrahitur, quod linguis, addendis impenditur. Coniungendum igitur mihi uidetur, uel in Gymnasiis, disciplinarum linguarumque studium, ita tamen, ut harum potius, quam illarum, habeatur ratio, utque his assideant iuuenes, ex illis hauriant prætereuntes. Ad ipsam denique in tradendis disciplinis, linguisque exercendis methodum, siue docendi rationem, quod attinet, permulta habebam, quæ mihi monenda uiderentur, nisi nimis in scribendo angustis includeret, quibus impeditus, subsistere in præsentia cogor in describenda disciplinarum institutione, eaque scholastica, linguarum exercitationem, lectionesque Gymnasii nostri priuatas, eiusque in moribus iuuenum fingendis sollertiam, in aliud tempus mihi referatur.

De folis igitur disciplinis, earumque in Gymnasio recipienda methodo, iam dicturus, hoc omnium, quæ mihi præmunienda uidentur, primum iudico: eligenda sunt compendia, eaque proposito scholastico accommodatissima. Licet enim non ueram doctrinæ scientiam, angustis limitibus circumscriptam, comprehendant, iisque modo sufficiant, qui secundæ dediti, de augenda eruditione non adeo multum laborant, tironibus tamen, quia præcipua complectantur, quibus in uniuersa doctrina intendendus sit animus, et quia memoriæ adiuuandæ profant, (ut nihil de temporis, quod alioquin, nimium scribendo, frustra teritur, iactura dicam) multum utilitatis conciliant. Caute tamen sunt eligenda, ut ea semper præferantur, quæ consilio scholastico respondent, h. e. quæ ætati præsentis, atque uiribus iuuenilibus reperiuntur conuenientissima. Interrogatus uero, quomodo hæc compendia, quæ dicantur, sint explicanda? responderim: perspicue, breuiter, et suauiter. Iuuenilis enim ingenii uires non capiunt quæcumque subtilitatem, atque accurata & diligens institutio sine perspicuitate, hæc uero non sine illa cogitari potest. Breuitas porro discipulos, omnibus ambagibus atque anfractibus uitatis, proxime ad metam ducit, illamque Horatius de arte poetica uersu 337. unicuique scholæ magistro commendat, dicens: quidquid præcipies, breuis esto, hoc modo caueat, ne nimis citato cursu obscuritatis mater fiat. Suauitas uero, ad sugendam discendi cupiditatem, adpergit exempla, accommodationes ad res in uita communi obuias, ab honestate quidem non remotas, animum tamen exhilarantes, iocos, magistri dignitati nil detrahentes, sales in perstringendis moribus, nequaquam uero nugæ, et lusus pueriles, non tam risu, quam cachinno excipiendos. Ieiuna institutio, et maciæ quadam atque tabe laborans, plus obest, quam prodest.

Quibus præmunitis, ipsam nunc disciplinarum, in noua Gymnasiis nostri Constitutione admittarum, methodum accuratius describam. In tradendis Religionis sanctissimæ præceptis Reichardi Initia doctrinæ christianæ fundamenti loco ponuntur, quæ, nisi ad nimiam definitionum et paragraphorum longitudinem respexeris, (cui tamen facile mederi potes) reliquis omnibus compendiis longe multumque præferenda uidentur. Ipsas enim Religionis doctrinas Auctor horum initiorum Præclarissimus ita exponit, ut neque

FKye 5309

pristinorum temporum, neque recentioris etatis, auctoritati nimium det, omnia confirmat dictis librorum diuinorum *plerumque* conuenientissimis, & ipsa eius latine scribendi ratio tantopere differt a Scholasticorum barbarie fordibus atque dumetis, ut *ferè* ubique locorum elegans atque urbana sit. In explicando hoc compendio id maxime spectatur, ut Auctoris cogitata *perspicue* explicentur, vis atque robur locorum sacrorum quam *studiosissime grauisimeque* urgeatur, & omnia, propterea quod sola mentis cognitio non sufficit ad uite honestatem atque sanctitatem, tanta dicendi copia tantaque grauitate ad animos flectendos percutiendosque transferantur, ut aculeos in illis relinquant. Omnes subtilitates, quæ contentionum theologiarum semina spargunt, quæque, omni alia utilitate destituta, solam sciendi cupiditatem explent, maxima cautione prætermittuntur, et mature commendatur *myseriorum*, quæ dicuntur, reuerentia, propterea quod Deo fides est habenda, quamuis eius doctrinæ nonnunquam rationem excedant atque superent humanam. Quoniam vero historica *Religionis* cognitio permultum quoque uniuersæque christianæ interest, hinc simul interpretor aureum *Grotii* libellum, de *Veritate Religionis christianæ*, et quidem in illam formam redactum, in qua aliquando in luce publicam illum emittere constitui. Permulti enim iuuenum reperiuntur, qui Religionis doctrinam optime teneant, sed, historicam eius fidem parum edocti, dubitent de opinionibus educationis præconceptis. Cum *Religionis* agnitione coniungimus studium *Philosophiæ*, & quanta lætitia recreor, dum *Baumeisteri* mei publice memor esse possum! *Venerabilis huius senis* tanta sunt de rebus scholasticis merita, ut gloriam non intermeritorum iam dudum sibi preperisse iudices, utque dignus sit, qui *extremum placidæ senectutis terminum* consequatur. Huius exercitatissimi peritissimique scholæ magistri *Elementa philosophiæ recentioris*, & uiribus, & utilitati iuuentutis, tam ratione rerum, quam scribendi generis, accuratissime inferuentia, *industrie atque sollicitudine* collustrantur, & præcipue non solum loci, ex auctoribus *classicis petiti*, ad iuuenum usum conferuntur, sed etiam *passiones*, quas uocant, quasque, absoluta quacunque doctrina, addere solet, magna grauitate atque *uertute* animo memorieque iuuenum imprimuntur. In enarrandis *Historiæ* monumentis sequimur *Celeberrimum Schroeckhium*, tam propter *pragmaticam, & instructam*, quæ a Criticis uocatur, rerum *gestarum interpretationem*, quam *simplicem narrationis ueritatem*, in qua facile princeps est, sed ita sequimur illum, ut illustrandis rebus lucem inferamus, uirtutis exemplorum splendorem admiremur, uitii deformitatem turpitudinemque horreamus, et notatu dignissima, ut memoria, eiusque tenacitati augendæ non minus, quam subinde breuitati scholasticæ, consulatur, postremo in tabellas referamus, & quia fidelissima *Historiæ* comes atque socia nominari meretur *Geographia*, sedulo illi etiam operam damus, cum *Heraldica publicisque Commentariis* semper copulatur. Arti denique *oratoriæ* ita tempus studiumque impendimus, ut, duce *Ernesti*, præcepta atque regulas huius disciplinæ (initio a parte eius posteriori facto) iuuenibus nostris cognitatas reddamus, exemplisque collustremus, & quia *Socrates* apud *Xenophontem* dixit, in omni re minimum esse in studio audiendi, maximum & summum in cura & assiduitate exercendi, hinc exercitationis quoque occasionem præbemus, argumentis propositis, de quibus ut *perspicue, copiose, et ornate* differant, iuuenes nostri elaborent. His laboribus nostris, in tradendis *disciplinis scholasticis*, ut Deus successum largiatur felicissimum, hoc unum est, quod optemus, ne exquisitæ, præ infucata hodiernæ etatis, eruditionis præstantia propulsetur atque pereat.

Iam satis. Indicenda est Oratio, memoriæ *Godofredi Hofmanni, Rectoris de Gymnasio Zittauensi* quondam *meritissimi*, sacra, cui habenda ut *Senatus Magnificus, Ministri Sacrorum Summe Venerabiles, Collegæ Clarissimi*, atque omnes *Fauctores Aestimatisissimi*, tempore & loco confuso interesse uelint, proficiscio & humaniter oro rogoque. Tertia erit, eaque postea, quæ de *differentiâ ueteris educationis ac nouæ* adhuc restat.

P. P. Zittauiae, Dom. XVIII. post Trinit. A. I. S. MDCLXXXIII,

21

Ponye 5309, FK

ULB Halle 3
004 703 26X

f

VD 18

F. H. 30, 26

Ye
5309

AD
ORATIONEM SOLEMNEM
IN
MEMORIAM
VIRI

SSIMI ATQUE DOCTISSIMI

DOFREDI
MANNI
RECTORIS

NASIO ZITTAUIENSI

IONDAM MERITISSIMI

URO DIE MARTIS

LICE A SE HABENDAM

HUMANISSIME INUITAT

US HENRICUS SENTENIS

Zittauiensis Director Ienensis Societatis
Latinae Sodalit.

PIS GOTTLIB BENI. FRANKIL.

